LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Olisi kiva, jos Lapin alueella olisi liito-oravia enemmän. Idässä asuvat kollegat ovat kuitenkin sanoneet, että pitäisi olla onnellinen, ettei niitä ole. **YLITARKASTAJA TAINA KOJOLA, LAPIN ELYKESKUS**

SAARA OLKKONEN

Sekä metsästäjä- että lintujärjestöt suosittelevat noutavan koiran käyttöä sorsastuksessa.

Sinisorsia ja taveja viimevuotista enemmän

Sinisorsan ja tavin pesimäkannat ovat noin kolmanneksen runsaammat kuin vuosi sitten, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (Rktl) kertoo.

Sinisorsan parimäärä kasvoi viime vuodesta 37 prosenttia. Kanta on ollut nousujohteinen 1980-luvun puolivälistä alkaen.

Tavin parimäärä kasvoi 33 prosenttia ja ylitää nyt keskiarvolukemiin.

Haapanan parimäärä on 36 prosenttia viimevuotista runsaampi, mutta on yhä lähes kolmanneksen keskimääräistä pienempi. Haapanakannat ovat taantuneet 1990-luvun alusta lähtien.

Telkkiä nähtiin laskennoissa viimevuotiset määrät.

Koskeloita on sisävesillä viiden edeltävän vuoden keskiarvon verran.

Vaarantuneiksi luokiteltujen jouhisorsan ja heinätavin kannat ovat vähentyneet, lapasorsapareja nähtiin nyt viidennes vähemmän kuin vuosi sitten.

Nokikanat vähenivät seitsemän prosenttia viimevuotisesta.

Vaarantuneet tukka- ja punasotkat ovat edelleen niin vähissä, että Suomen luonnonsuojeluliiton mielestä niitä ei pitäisi metsästää ollenkaan. Jouhisorsan ja heinätavinkaan metsästys ei ole liiton mielestä kestävää.

Metsähanhi rauhoitettu

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella metsähanhi on tänä vuonna rauhoitettu koko Suomessa.

Merihanhen pyynnissä on alueellisia rajoituksia, sisämaassa lajia ei saa metsästää.

Sinisorsan ja telkän poikastuotto on suunnilleen yhtä hyvä kuin viime vuonna. Tavin poikasia havaittiin viidennes viimevuotista enemmän.

Nokikanan poikastuotto on lähes nelinkertainen viime vuoden poikkeuksellisen huonoon tuottoon nähden. Haapanan poikasia on nyt yli kymmenes enemmän kuin viime vuonna.

Suomen metsästäjäliitto ja lintujärjestö Bird Life Suomi muistuttavat hyvistä metsästystavoista. Lintu on aina tunnistettava ennen laukausta. Ampumamatka on pidettävä riittävän lyhyenä, haulikolla se tarkoittaa alle 30 metriä.

Noutavan koiran käyttöä suosittavat sekä metsästäjä- että lintujärjestöt.

REIJO VESTERINEN

Karhujahti keskittyy Itä-Suomeen

Tänään keskiviikkona alkaneessa karhujahdissa saa metsästää enintään 115 karhua. Kiintiö on alle puolet arvioidusta 265 pennun tuotosta.

Karhun pyynti keskittyy Itä-Suomeen. Enintään 49 karhua saa ampua niin sanotun vakiintuneen kannan hoitoalueelta.

Keskisen Suomen levittäytymisvyöhykkeeltä saa kaataa enintään 18 karhua.

Länsi-Suomen kehittyvän kannan hoitoalueelle Etelä- ja Keski-Pohjanmaalle sekä Pirkanmaalle Suomen riistakeskus on myöntänyt vain kuusi pyyntilupaa.

Poronhoitoalueella saa metsästää enintään 42 karhua. Itäisen poronhoitoalueen osuus on 30 ja läntisen 12.

Poronhoitoalueella ei muusta Suomesta poiketen tarvita pyyntilupaa karhun metsästyksessä.

Kiintiön nojalla poronhoitoalueen karhuja saa metsästää lokakuun loppuun tai siihen asti, kunnes kiintiö on täynnä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (Rktl) mukaan Suomessa on nyt 1 140–1 270 yli vuoden ikäistä karhua. Näistä poronhoitoalueen karhumääräksi Rktl arvioi 240–290.

Karhukanta kasvaa

Karhujen tämän vuoden pentutuotoksi Rktl arvioi 265, joista poronhoitoalueelle 70.

Osa pennuista kuolee tapaturmaisesti tai muutoin, mutta selvää on, että Suomen karhukanta jatkaa kasvamistaan.

Kiintiöiden lisäksi Suomen riistakeskus voi myöntää poikkeuslupia vahinkoa tai uhkaa aiheuttavien karhujen kaatamiseen.

Vahinkoperusteisten lupien määrää ei ole rajoitettu, mutta niitä voidaan myöntää vain tarkan harkinnan jälkeen.

Viime vuonna karhun pyyntikiintiö oli 132 eläintä. Saaliiksi saatiin 125 karhua, niistä 39 poronhoitoalueelta.

Karhun metsästyskausi päättyy lokakuun lopussa.

REIJO VESTERINEN

Maapallon luonnonvarat loppuivat tältä vuodelta

Ihmiset ovat käyttäneet loppuun maapallon tänä vuonna tuottamat uusiutuvat luonnonvarat. Asiasta tiedotti WWF.

Tiistaina vietetty ylikulutuspäivä merkitsee hetkeä, jolloin ihmisten ekologinen jalanjälki ylittää maapallon biokapasiteetin, eli kyvyn tuottaa uusiutuvia luonnonvaroja ja käsitellä fossiilisten polttoaineiden kasvihuonepäästöjä.

Tästä päivästä lähtien siis elämme laskutavan mukaan velaksi.

Ylikulutus kasvaa jatkuvasti: nyt kulutimme luonnonvarat jo pari viikkoa nopeammin kuin vuonna 2000.

Ylikulutuspäivän ajankohta perustuu Global Footprint Network -tutkimuslaitoksen laskelmiin.

Tällä hetkellä 86 prosenttia maailman ihmisistä asuu maissa, jotka kuluttavat enemmän kuin niiden omat ekosysteemit tuottavat.

”Me olemme ulkoistaneet kulutuksemme seuraukset köyhempiin maihin, joiden luonto kärsii omamme puolesta. Vaikka meillä menee hyvin, ruoka-, vesi- ja ilmastokriisit ovat maailmanlaajuisia eivätkä ne pysähdy maiden rajoille”, sanoo WWF Suomen pääsihteeri **Liisa Rohweder**.

Pian tarvittaisiin kolme maapalloa

Maailmanlaajuisesti tarvitsemme puolitoista maapalloa tuottamaan sen, minkä ihmiset vuodessa kuluttavat.

Kasvuennusteiden mukaan planeettoja tarvitaan kolme vuosisadan puoliväliin mennessä.

Moni maa on ottanut tavoitteekseen ylikulutuksen vähentämisen.

WWF:n mukaan Suomessa talkoisiin voi osallistua valitsemalla uusiutuvaa energiaa, vähentämällä energian kulutusta ja syömällä vastuullisemmin.

WWF suosittelee vähentämään lihankulutusta ylikulutuksen välttämiseksi.

MT

BENJAM PÖNTINEN/KUVALIITERI

Liito-orava pesii usein vanhassa tikankolossa.

Liito-oravan suojelurajoitukset vaihtelevat tapauksittain

Ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö päivittävät syksyllä liito-oravan suojeluohjeen.

Vuonna 2004 tehty ohje pyrkii turvaamaan liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikat metsien käytössä.

Liito-oravan suojelukriteerit ovat eri osissa Suomea samankaltaiset.

Eniten rajausalueen suuruuteen vaikuttavat hakkuutapa, ympäröivän metsän piirteet ja pesäpuiden sijainti.

”Ohjeeseen on tulossa vain pieniä päivityksiä. Periaatteessa se säilyy ennallaan, mutta direktiivejä ja muita määräyksiä selkeytetään”, kertoo ympäristöneuvos **Esko Hyvärinen**.

Hänen mukaansa kymmenessä vuodessa on tullut paljon kokemusta ja uutta tutkimustietoa, jotka tulee huomioida vanhaa ohjetta päivitettäessä.

Metsähallituksen toiveena on, että ohje olisi mahdollisimman selkeä.

”Liito-oravan suojelusta tulisi olla kaikille maanomistajille yhtenäinen ohje, jossa olisi mahdollisimman vähän virkamieskohtaista tulkitsemisen varaa”, Metsähallituksen metsätalouden ympäristöpäällikkö **Antti Otsamo** kiteyttää.

MT pyysi kaikilta elykeskuksilta tietoa liito-oravan aiheuttamien rajausalueiden suuruudesta.

Valtapuun verran metsää

Pohjois-Savossa pesäpuun ympärille jätetään keskimäärin 25 metrin säde.

Säde suojeltavan puun ympärillä on 15–45 metriä.

”Keskellä aluetta voi olla yksi tai useampi kolopuu, mikä vaikuttaa rajauksen laajuuteen. Jos kyse on pelkästä harvennuksesta, ovat rajoitukset harvinaisia”, kertoo Pohjois-Savon ympäristöylitarkastaja **Antti Lammi**.

Pohjois-Karjalassa liito-oravan aiheuttamia hakkuurajoituksia tulee vuodessa vain muutama.

”Jos kyseessä on avohakkuu, jätetään pesäpuun ympärille vähintään valtapuun mitan verran suojametsää”, kertoo Pohjois-Karjalan elykeskuksen luonnonsuojelupäällikkö **Sirkka Hakalisto**.

Hämeen elykeskuksen alueella rajaukset ovat vaihdelleet yksittäisistä puista kolmen hehtaarin rajaukseen.

Ylitarkastaja **Esa Pynnösen** mukaan rajaukset ovat pääosin pieniä. Uudellamaalla rajaus on karkeasti yleistettynä noin puoli hehtaaria.

”Käsittelemme noin 50–70 tapausta vuodessa, joista noin puolessa asetetaan jonkinlaisia rajoituksia”, kertoo Uudenmaan elykeskuksen ylitarkastaja **Juha Lumme**.

Pesäpuun sijainti ratkaisee

Jos liito-oravan pesäpuu sijaitsee hakkuukuvion reunassa, ja kuvion ulkopuolella on riittävästi varttunutta metsää, voidaan tehdä ”minimirajaus”.

”Tällöin pesäpuun ympäriltä jätetään noin 10–15 metriä hakkuiden ulkopuolelle. Avohakkuukuvioiden keskellä olevien pesäpuiden ympärille on pyritty jättämään selkeästi laajempi rajausalue”, kertoo Etelä-Pohjanmaan elykeskuksen suunnittelija **Toni Etholén**.

Tänä vuonna Etelä-Pohjanmaalla rajauspinta-alat ovat vaihdelleet 0,02 hehtaarista 0,5 hehtaariin.

”Jos alueen ulkopuolella on vain taimikkoa tai nuorta metsää, on rajausalue saattanut olla hehtaarin luokkaa. Tällaiset ovat kuitenkin vain yksittäistapauksia.”

Puolet avohakkuista rajoitettuja

Etelä-Pohjanmaan elykeskukselle saapui viime vuonna noin 100 ilmoitusta liito-oravasta.

Kolmasosa ilmoituksista koski harvennushakkuita ja loput avohakkuita.

”Noin puolessa avohakkuutapauksista määritettiin metsänkäytölle rajoitteitta”, Etholén kertoo.

”Varsinaisia rajauksia oli 17 kappaletta, ja loput koskivat esimerkiksi ruokailupuiden jättämistä kuvion reunaan.”

Lapissa ei ongelmia

Lapissa liito-oravat asustavat enimmäkseen Metsähallituksen mailla, joista suurin osa on luonnonsuojelualueita.

”Olisi kiva, jos Lapin alueella olisi liito-oravia enemmän. Idässä asuvat kollegat ovat kuitenkin sanoneet, että pitäisi olla onnellinen, ettei niitä ole. Sen verran ne aiheuttavat ylimääräistä työtä”, kertoo Lapin elykeskuksen ylitarkastaja **Taina Kojola**.

”Suuren haavan puuttuminen vaikuttaa suuresti lajin esiintymiseen. Lapissa metsät ovat monesti myös pirstoutuneita, jolloin liito-oraville ei löydy sopivaa ekologista käytävää.”

Suojelusta hyvä korvaus

Liito-oravailmoitukset ovat osassa tapauksista johtaneet Metso-ohjelman mukaiseen pysyvään suojelualueeseen.

”Maanomistajan saama korvaus hakkuun estymisestä on jopa suurempi kuin mitä hän saisi puukaupasta. Luonnonsuojelualueiden perustamisesta maksettavat korvaukset ovat verovapaita”, Lammi kertoo.

Hyvärisen mukaan korvaukset liito-oravan aiheuttamista taloudellisista menetyksistä määritellään aina tapauskohtaisesti.

ANNI-SOFIA HOPPI

Metsien pirstoutuminen uhkaa liito-oravia

Kainuun elykeskuksen ylitarkastaja **Jouko Saastamoisen** mukaan Kainuun selvityksissä on tullut esille, että liito-orava on hävinnyt voimakkaasti pirstoutuilta alueilta, vaikka niille on jätetty ohjeen mukaisesti puustoa.

”Erityisesti valtion mailla toteutetaan edelleen laajojen alueiden avohakkuita, mikä on eristänyt lajin esiintymispaikat erillisiksi saarekkeiksi.”

Metsähallituksen mukaan Kainuussa on paljon suojeltua metsää, mutta huomio tuntuu keskittyvän vain talousmetsiin.

”Meillä on kolme eri toimintatasoa: luonnonsuojelulaki, ministeriön suojeluohje ja Metsähallituksen oma ympäristöopas. Liito-oravan suojelua käsitellään oppaassa tiukemmin kuin ministeriön ohjeessa”, kertoo Metsähallituksen metsätalouden ympäristöpäällikkö **Antti Otsamo**.

Hän ihmettelee, miksi valtion pitäisi kantaa suojelussa suurempi rooli kuin yksityismetsänomistajan.

”Ei meillä ole mitään liito-oravaa vastaan ja teemme parhaamme sen suojelemiseksi. Tulostakin on kuitenkin pakko tehdä, eikä kaikkia metsiä voi mitenkään suojella.”

Kainuu on liito-oravan harvan kannan aluetta. Saastamoisen mukaan sitä tulee tarkastella erilaisin perustein kuin tiheän kannan alueita.

Risupesiä kolopuiden sijaan

Kainuussa liito-oravan asuttamissa metsissä ei ole kolopuita, vaan laji pesii risupesissä.

”Kaikki pesät, niiden ympärillä oleva suojapuusto ja kulkuyhteydet rajataan hakkuiden ulkopuolelle”, kertoo Saastamoinen.

Avohakkuutapauksissa täytyy huomioida myös tuuli, joka voi tehdä pahaa tuhoa.

Pohjois-Kainuussa laji voi vaatia säilyäkseen jopa kokonaisen elinpiirin säilyttämistä.

”Hakattavassa metsikössä voi asustella useita yksilöitä. Tutkimusten mukaan lajin pysyväisluonteinen esiintyminen voidaan turvata vain riittävän kokoisten, noin 3–5 hehtaarin yhtenäisten metsäalueiden säästämisellä.”

ANNI-SOFIA HOPPI

Liito-oravien levinneisyys Suomessa

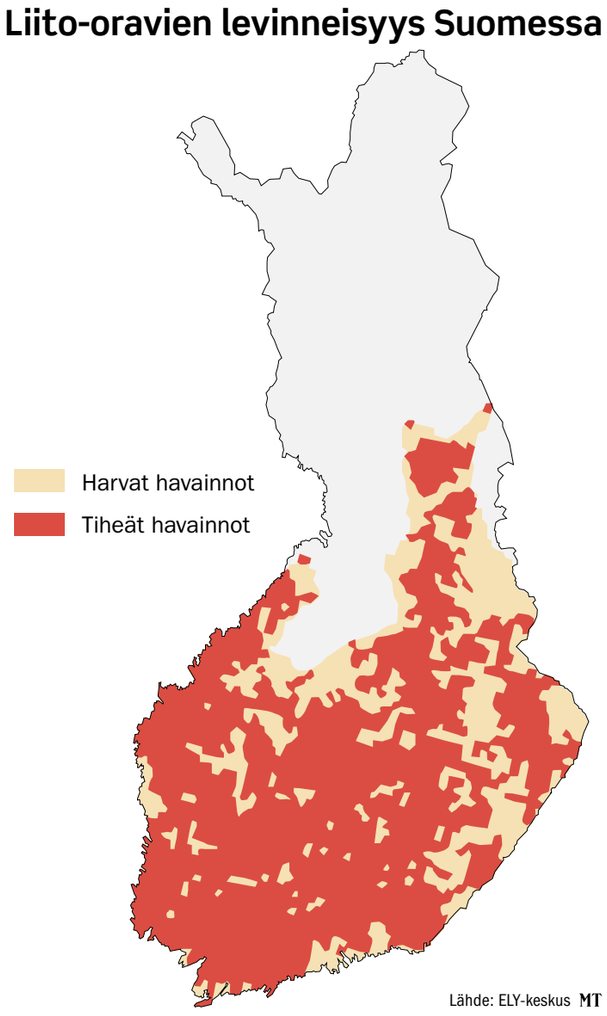

LAJI

Liito-orava

Liito-orava on luokiteltu Suomessa vaarantuneeksi.
Lajin levinneisyysalue ulottuu etelästä Oulu–Kuusamo-linjalle asti.
EU:ssa liito-oravaa esiintyy vain Suomessa ja Virossa.
Liito-orava kuuluu EU:n luontodirektiivin tiukasti suojeltujen lajien listalle.
Maailmanlaajuisesti liito-orava on elinvoimainen laji.
Se suosii kuusivaltaisia sekametsiä, joista löytyy lehtipuita kolopuiksi.
Hakkuut ja metsien pirstoutuminen ovat liito-oravan suurimmat uhat.
Liito-orava on tavallista oravaa selvästi pienempi laji.